

Regeringens proposition

1979/80: 47

om lån till vissa trädgårdsföretag;

beslutad den 1 november 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

INGEMAR MUNDEBO

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ett temporärt lånestöd till sådana trädgårdsföretag som fått likviditetsproblem till följd av den senaste tidens oljeprisökningar.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1963: 537) om gravrätt m. m.**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1963: 537) om gravrätt m. m.¹
dels att i 2, 5, 14, 17 och 18 §§ ordet "Konungen" i olika böjningsformer
skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,
dels att 19 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

*Konungen üger meddela närma-
re bestämmelser om tillämpningen
av denna lag.*

Föreslagen lydelse

19 §

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer medde-
lar föreskrifter om transport av
stoft efter avlidna till eller från Sve-
rige.*

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då förordningen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 17 § 1971: 633.

2 Skrivelserna

2.1 Trädgårdsnäringens riksförbund och Svenska lantarbetareförbundet

Förbunden anför i skrivelsen att prisökningarna på olja under år 1979 fått mycket allvarliga konsekvenser för växthusföretagen. Uppvärmningskostnaderna utgör utslagna på hela årets produktion ungefär en tredjedel av särkostnaderna för producerade grönsaker och prydnadsväxter i växthus. Enligt förbunden har utvecklingen inom näringen under en följd av år inte varit sådan att man kunnat kompensera sig för höjda oljepriser. Den senaste tidens oljeprishöjningar är så stora att de inte heller inom överskådlig tid torde kunna täckas av prisökningar på näringens produkter. Förbunden erinrar om det statliga stöd i form av bidrag och lån som lämnades vid oljekrisen åren 1973–1974 och framhåller att dagens situation i mycket liknar den situation som då rådde. Det försämrade kostnadsläget har redan medfört att företag aviserat inskränkningar i driften. Om produktionen skall kunna upprätthållas krävs därför att särskilda åtgärder vidtas för att mildra verkningarna av oljeprisstegringarna.

Förbunden föreslår att lån beviljas trädgårdsföretag med uppvärmda växthus och att lånens storlek relateras till företagets oljeförbrukning under perioden den 1 september 1979–den 31 maj 1980. Lån föreslås kunna utgå med 75 kr. per m³ inköpt eldningsolja. Lånen bör vara ränte- och amorteringsfria under tre år. Skulle det efter denna period visa sig att det inte varit möjligt att få räntabilitet på produktionen bör de första amorteringarna avskrivas.

2.2 Lantbruksstyrelsen

I samband med riksdagens beslut år 1975 om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag uttalade jordbruksutskottet bl. a. att 1974 års trädgårdsnäringsutredning bör vara oförhindrad att pröva möjligheten att – därest så befanns motiverat – i förekommande fall slopa återbetalningsskyldigheten för lånen i fråga. Den kombination av oljeprishöjning och pressad prisnivå som inträffat i år kan särskilt hårt drabba de företag som lagt om sin produktion från snittblommor och ännu inte helt stabiliserat den nya produktionen. I sådana fall kan det befaras att nya lån inte kan hjälpa företaget utan att det fordras ett rent kapitaltillskott för att fortsatt drift skall vara möjlig. Flera sådana företag synes redan nu stå inför hotet om betalningsinställelse om inte omedelbara stödåtgärder kan sättas in. Enligt vad lantbruksstyrelsen erfarit torde framställningar vara att vänta på befrielse helt eller delvis från återbetalningsskyldighet för vissa lån enligt förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag.

Med hänvisning härtill anser lantbruksstyrelsen att det nu finns skäl att

överväga sådan avskrivning. Styrelsen avser främst de fall där företagen kan vara kvalificerade för de av Trädgårdsnäringens riksförbund och Svenska lantarbetareförbundet föreslagna nya lånen, men förutsättning för fortsatt drift helt eller delvis är avhängig av att befrielse medges från återbetalning av tidigare fondlån.

Lantbruksstyrelsen hemställer därför om bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall medge ändring av ränte- och amorteringsvillkor eller befrielse från återbetalningsskyldighet för lån enligt förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag i de fall detta är nödvändigt för att skapa förutsättningar för företagens fortbestånd.

3 Remissyttrandena

Remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot ett särskilt stöd till trädgårdsnäringen till följd av oljeprishöjningarna.

Enligt *lantbruksstyrelsen* kan sådana svårigheter väntas för odlingen i uppvärmda växthus att ett visst temporärt stöd är motiverat. Lönsamheten för denna odling har under senare tid inte varit sådan att det blir möjligt att bära de höjda uppvärmningskostnaderna utan att priset på de framställda produkterna höjs väsentligt. Erfarenheten visar att sådan nödvändig anpassning av prisnivån tar avsevärd tid. Risk föreligger därför att många företag under tiden kommer att få ekonomiska svårigheter som i vissa fall kan äventyra fortsatt drift. Styrelsen förordar att stöd i form av lån skall kunna lämnas till företag med produktion i uppvärmda växthus.

1974 års trädgårdsnäringsutredning anser att årets oljeprisökningar kommer att ge upphov till en mycket allvarlig situation för växthusföretagen. Prisökningen i år är ca 400 kr. per m³ olja vilket är mer än dubbelt så mycket som vid den s. k. oljekrisen år 1974. Prisökningarna bedöms öka behovet av driftskapital vid företagen med 15–20%. Detta behov måste tillgodoses innan 1980 års skörd försålts. Oljekostnaderna under nästa säsong torde enligt utredningen bli avsevärt högre än i år. Det är däremot inte möjligt att förutse hur produktprisutvecklingen och därmed lönsamheten kommer att bli. Erfarenheterna från den förra energikrisen visar dock att det dröjer några år innan compensation erhållits genom prisökningar på de olika produkterna. Likviditeten kan till skillnad från lönsamheten redan nu förutses komma att bli hårt ansträngd för flertalet trädgårdsföretag. Inskränkningar i driften och senareläggning av odlingssäsongen kan bli följden om osäkerheten inför nästa säsong blir alltför stor. Sådana förändringar vore till skada för näringen då en anhopning av produkter under en begränsad tid kan bli följden och leda till marknadsstörningar. Generellt kan även det ekonomiska utbytet förväntas bli sämre genom en förkortning av odlingssäsongen. Det är därför enligt utredningen angeläget att beslut om stöd fattas så snart som möjligt under hösten.

Enligt *Grossistförbundet* bör stöd för att kompensera höjda oljepriser endast komma i fråga, om sådana åtgärder mer allmänt vidtas i andra länder och ges en klart tillfällig karaktär.

Vad gäller stödets utformning bör enligt *lantbruksstyrelsen* lån inte beviljas generellt till alla företag med uppvärmda växthus med bestämt belopp relaterat till inköpt oljekvantitet under viss tid. Prövning av lånebehovet bör ske, eftersom möjligheten att kompensera oljeprishöjningen varierar mellan olika företagstyper bl. a. beroende på försäljningssätt. Bruttoavkastningen per m² växthusyta visar mycket stor variation. Känsligheten för en oljeprishöjning minskar då bruttoomsättningen ökar. Därtill kommer att också företag som övergått till annat bränsle än olja eller är anslutna till fjärrvärmeverk kommer att få vidkännas höjda uppvärmningskostnader. För att lån skall beviljas bör ett direkt samband med ökade kostnader för uppvärmning kunna påvisas. Föreligger även andra orsaker bör lånets storlek begränsas till vad som kan relateras till ökade uppvärmningskostnader. Eventuellt lånebehov i övrigt bör tillgodoses med garanti-lån enligt de regler som gäller för dessa. Styrelsen anser att villkoren bör vara i stort sett desamma som gällt vid tidigare långivning. Det innebär bl. a. att lånen skall vara ränte- och amorteringsfria i tre år. Enligt styrelsens mening är det nu för tidigt att ta ställning till frågan om viss avskrivning av lånen bör ske.

Trädgårdsnäringsutredningen förordar ett temporärt stöd i form av lån. Villkoren föreslås vara i huvudsak samma som gällde enligt förordningen (1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag. En eventuell avskrivning av lånen bör enligt utredningen prövas senare när pris- och kostnadsutvecklingen för de skilda produkterna är känd. Ansökan om lån bör göras före utgången av år 1980.

Lantbruksstyrelsen bedömer att utöver det odisponerade beloppet om knappt 4 milj. kr. på anslaget ett tillskott av 10 milj. kr. behövs för långivningen. *Trädgårdsnäringsutredningen* förordar att 20 milj. kr. anvisas.

I sitt yttrande över lantbruksstyrelsens framställning om avskrivning av vissa lån anför *trädgårdsnäringsutredningen* att den mot bakgrund av den återhämtning som skett inom trädgårdsnäringsringen efter den förra energikrisen tidigare inte har funnit skäl att föreslå avskrivning av beviljade lån enligt förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag. De kraftiga prisökningar på eldningsolja som inträffat i år har dock drastiskt ändrat de ekonomiska villkoren för trädgårdsföretagen.

Utredningen har inhämtat att ett antal trädgårdsföretag – framför allt sådana med stor växthusareal – råkat i en besvärande likviditetssituation. En del av de företag som tidigare erhållit lån för omställning av produktionen från snittblommor till andra produktslag riskerar att gå i konkurs. Utredningen finner det därför angeläget att lantbruksstyrelsen ges möjlighet att efter prövning i varje särskilt fall medge förändringar av villkoren

eller befrielse från återbetalningsskyldighet för lånen i fråga så att förutsättningar skapas för att företagen skall kunna bestå.

4 Föredraganden

Våren 1979 beslutade riksdagen om allmänna riktlinjer för trädgårdsnäringspolitiken, om statligt rationaliseringsstöd till näringen och om stöd till energibesparande åtgärder inom denna samt om statlig rådgivning och om tullskyddet för trädgårdsprodukter (prop. 1978/79: 136, JoU 1978/79: 29, rskr 1978/79: 399). I beslutet slogs fast att Sverige har goda förutsättningar för en effektiv trädgårdsproduktion och att produktionens omfattning blir beroende av dess internationella konkurrenskraft. Subventionerade produkter eller dumpning borde inte få inverka på produktionens omfattning. För att stimulera den inhemska produktionen borde på olika vägar dess internationella konkurrenskraft stärkas. Genom riksdagsbeslutet ökades vidare de statliga insatserna för näringens rationalisering.

1974 års trädgårdsnäringsutredning arbetar f. n. med bl. a. distributions- och marknadsfrågor inom näringen. Utredningen ser vidare över forsknings- och försöksverksamheten på trädgårdsområdet. Nyligen har förslag lagts om provning av trädgårdsmaskiner.

Utredningen tillsattes mot bakgrund av bl. a. den s. k. oljekrisen 1973–1974. En allvarlig situation uppstod genom denna för växthusföretagen. Utredningen lämnade då förslag om stöd till sådana företag. Riksdagen beslutade sedermera om ett temporärt stöd i form av bl. a. lån till de trädgårdsföretag som drabbades av ökade bränslekostnader (prop. 1975: 85, JoU 1975: 16, rskr 1975: 183). I propositionen (1978/79: 136) om trädgårdsnäringen anförde jordbruksministern bl. a. att enligt hans mening borde denna form av stöd kunna utnyttjas även i framtiden när samhället väljer att stödja näringen eller delar därav i situationer liknande dem som förekommit vid mitten av 1970-talet. Riksdagen lämnade detta uttalande utan erinran.

Trädgårdsnäringsens riksförbund och Svenska lantarbetareförbundet har nu gemensamt hemställt att lån skall kunna beviljas för att avhjälpa befara- de likviditetssvårigheter för vissa trädgårdsföretag med anledning av de höjda oljepriserna.

Oljepriserna har innevarande år höjts med ca 400 kr. per m³, vilket är ungefär dubbelt så mycket som prisökningen åren 1973–1974. Med ledning av erfarenheterna från oljekrisen under dessa år kan redan nu förutses att allvarliga likviditetsproblem kommer att uppstå vid många växthusföretag under första halvåret 1980. I likhet med förbunden och remissinstanserna anser jag därför att ett temporärt statligt stöd bör lämnas för att produktionen skall hållas uppe och sysselsättningen tryggas nästa år. Stödet bör utgå i form av lån och lämnas till företag som har likviditetsproblem. Som lantbruksstyrelsen och trädgårdsnäringsutredningen har föreslagit bör villkoren för lån i princip utformas på samma sätt som vid tidigare långivning.

Lån bör således kunna lämnas till sådana växthusföretag och företag med champinjonodling som har uppvärmning med olja. Företagen bör uppfylla de allmänna förutsättningarna för statligt stöd enligt förordningen (1979: 427) om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering. Ansökan om lån bör göras före utgången av år 1980. Lånebeloppets storlek bör fastställas efter utredning av behovet och ha samband med företagets ökade uppvärmningskostnader under kommande produktionssäsong. Vidare bör lånet inte vara större än att företaget på sikt kan förränta och amortera det. Lån bör inte utgå med belopp som understiger 10 000 kr. Lånet bör vara ränte- och amorteringsfritt under de två första åren efter det att det lyfts. Amortering bör därefter ske under sex år. Ränta bör utgå efter bottenlåneräntan för bunden fastighetskredit. Kan tillfredsställande säkerhet inte ställas bör lån ändå få beviljas om det bedöms kunna ske utan oskäligen risk. Lantbruksstyrelsen eller efter styrelsens bemyndigande lantbruksnämnderna bör administrera långivningen.

Jag beräknar behovet av medel för ändamålet till ca 10 milj. kr. Med hänvisning till den odisponerade behållningen under investeringsanslaget Lån till trädgårdsnäringen bör 6 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

Mot bakgrund av vad jag har anfört om det nu aktuella stödets syfte och inriktning är jag inte beredd att förorda att de lån som har beviljats med stöd av förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag skall kunna skrivas av. Däremot bör lantbruksstyrelsen med stöd av tidigare bemyndigande av riksdagen bemyndigas att efter prövning i varje särskilt fall besluta om anstånd med betalning av räntor och amorteringar om detta är nödvändigt för företagets fortbestånd (prop. 1940: 281, SU 1940: 210, rskr 1940: 373). Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de grunder som jag har förordat för lån till vissa trädgårdsföretag,
2. till *Lån till trädgårdsnäringen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

